

PROCES LOKAAL SPORTAKKOORD EN NIEUWE NOTA SPORT EN BEWEGEN

September 2019

1. Inleiding

Algemeen

De gemeente Heemstede wil alle Heemstedse inwoners de mogelijkheid bieden om te kunnen bewegen en sporten. Dit doen we via het faciliteren en subsidiëren van diverse activiteiten en het bieden van voldoende en kwalitatief goede en toegankelijke sportaccommodaties. Maar ook door het multifunctionele gebruik van de gemeentelijke sportaccommodaties te stimuleren en de openbare ruimte beweegvriendelijk in te richten. Hiermee wordt beoogd de mogelijkheden voor sport ook buiten verenigingsverband te vergroten.¹

Sport in beweging

Was vroeger immers de wedstrijdsport een vanzelfsprekend gegeven, de afgelopen jaren is hiernaast de recreatieve sport en de sportieve recreatie (in de buitenruimte) sterk doorontwikkeld. Voorbeelden hiervan zijn onder andere fitness, hardlopen, yoga en bootcamps. Ook voor kinderen en jongeren geldt dat er sprake is van een toename van sportieve recreatie en recreatieve sport. Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor het gebruik en de inrichting van de openbare ruimte én van het gebruik van accommodaties. Hier is de afgelopen jaren onder andere op ingespeeld door de aanleg van het Speelbos in Park Meermond. Ook het multifunctionele gebruik van het sportpark (inclusief de skatebaan, trimroute en de fitnessstoestellen) biedt mogelijkheden voor jongeren en volwassenen om in de openbare ruimte te sporten.

Sociaal domein

Sport wordt in de gemeente Heemstede niet alleen als doel op zich gezien, maar ook als middel om via een integrale aanpak effecten op ander gebied te bereiken. Zoals sociale participatie, gezondheid en persoonlijk welzijn. Het uitgangspunt van het Beleidsplan Sociaal Domein is dat inwoners zoveel mogelijk, naast hun sociale netwerk, ondersteund worden vanuit algemene voorzieningen. Dit zijn voorzieningen waar elke inwoner, soms tegen betaling, gebruik van kan maken. Immers, doel van de decentralisaties in het sociaal domein is om zorg en ondersteuning nog dichterbij mensen te organiseren en meer gebruik te maken van de eigen kracht en mogelijkheden van inwoners en van de algemene voorzieningen.

Voorzieningen en activiteiten op het gebied van sport worden uiteraard ook gerekend tot de algemene voorzieningen. Sportvoorzieningen zijn voorzieningen die een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan sociale participatie van mensen, c.q. de versterking van hun netwerk.

Sport en bewegen in Heemstede

Van de Heemstedse kinderen in de leeftijdscategorie onder de 12 jaar is 87% lid van ten minste één sportvereniging. In deze leeftijdscategorie sport 75% van de kinderen minstens 1 uur per week bij een vereniging. 86% van de kinderen in deze leeftijdscategorie beweegt meer dan 7 uur per week. Van de jongeren van 12 t/m 18 jaar is 87% lid van ten minste één sportvereniging. 57% van de scholieren beweegt regelmatig. Landelijk is 78% in de leeftijdscategorie onder de 12 jaar en 56% van de 12 t/m 19 jarige lid van een sportvereniging.

Landelijk is het percentage volwassenen dat lid is van een sportvereniging twee keer zo klein als het percentage jongeren onder de 20 jaar. Van de volwassenen tussen de 35 en 54 jaar bijvoorbeeld is 23% lid van een sportvereniging. Lid zijn van een sportvereniging is dan ook geen goede indicator voor de mate van bewegen bij volwassenen en ouderen. Hiervoor is de beweegrichtlijn ontwikkeld. Kortgezegd komt het er op neer dat volwassenen en ouderen om aan deze norm te voldoen minstens 150 minuten per week aan matig intensieve inspanning, zoals wandelen en fietsen, verspreid over diverse dagen moeten doen. Langer, vaker en/of intensiever bewegen geeft extra gezondheidsvoordeel. Landelijk haalt 50% van de volwassenen deze norm en 37% van de 65 plussers. In Heemstede haalt 69% van de

¹ Zie voor een uitgebreide beschrijving van het sportbeleid in Heemstede de bijlage 'Overzicht sport en bewegen in Heemstede'.

volwassenen deze norm en 78% van de ouderen. Kortom zowel de jeugd als volwassenen in Heemstede sporten en bewegen boven het landelijk gemiddelde.²

2. Aanleiding

Na de vaststelling van het beleidsplan sociaal domein 2020-2023 en richting de nieuwe aanbesteding van het sportcomplex per 1 juli 2024 is het college voornemens het onderdeel sport en bewegen nader uit te werken. Deze uitwerking leidt uiteindelijk tot een nieuwe nota Sport en Bewegen en een nieuwe Subsidie- en Tarievennota per 2023. In het traject hiernaartoe zullen tevens verschillende scenario's inclusief financiële consequenties uitgewerkt worden voor het behoud van het zwembad na 2024, zoals aangekondigd in het collegeakkoord.

Daarnaast is nog van belang dat de vigerende nota Sport en Bewegen in Heemstede reeds is vastgesteld in 2008: een actualisatie van deze nota ligt ook daarom in de rede gelet op de diverse ontwikkelingen sinds 2008. Hierbij kan gedacht worden aan de decentralisatie van taken per 2015 naar de gemeenten op het vlak van Participatiewet, Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning en de doorontwikkeling daarvan. Deze decentralisaties hebben niet alleen nieuwe verantwoordelijkheden en nieuwe doelgroepen voor gemeenten met zich mee gebracht, maar ook (nieuwe) kansen gebracht voor het leggen van verbindingen tussen de verschillende beleidsterreinen, waaronder sport (zie ook beleidsplan sociaal domein 2020-2023). Ook binnen de diverse onderdelen van het (gemeentelijk) sportbeleid hebben zich veranderingen voorgedaan. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de aanpassingen aan de verschillende accommodaties, maar ook diverse trends en ontwikkelingen op het gebied van sport.

In het nu voorliggende document treft u een procesvoorstel aan, inclusief planning, waar het college graag met de gemeenteraad over van gedachte wisselt alvorens het traject in te gaan om te komen tot nieuwe nota Sport en Bewegen en een nieuwe nota Subsidie- en Tarieven.

Daarnaast wil het college nu de kans pakken om tot een lokaal sportakkoord te komen (zie hoofdstuk 3 ontwikkelingen). Dit lokale sportakkoord is dan het participatietraject met sport- en beweegaanbieders en andere (potentiële) partners in Heemstede op het gebied van sport- en bewegen en dient als basis voor het opstellen van de toekomstvisie daarna en de nieuwe nota Sport en Bewegen en een nieuwe Subsidie- en Tarievennota.

Het college stelt voor om met sport- en beweegaanbieders en andere (potentiële) partners in Heemstede een lokaal sportakkoord op te stellen en hiervoor de beschikbare rijksmiddelen voor 8 november 2019 aan te vragen.

3. Ontwikkelingen

Algemeen

Recent zijn landelijk het sportakkoord 'Sport verenigt Nederland' en het preventieakkoord 'Een gezonder Nederland' vastgesteld, waarbij een belangrijke rol is weggelegd voor gemeenten bij de uitvoering van deze akkoorden. Het college is voornemens de ambities uit het sportakkoord te omarmen, uiteraard geënt op de Heemstedse situatie, en samen met sport- en beweegaanbieders en andere (potentiële) partners in Heemstede een lokaal sportakkoord op te stellen en hiervoor de beschikbare rijksmiddelen voor 8 november 2019 aan te vragen.

Sportakkoord 'Sport verenigt Nederland'

Het sportakkoord is een akkoord tussen het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Vereniging Sport en Gemeenten (VSG)/Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en NOC*NSF. Deze partijen constateren dat het weliswaar goed gaat met de sport in Nederland. Nederland heeft een hoge sportdeelname, een unieke verenigingsinfrastructuur, prachtige sportaccommodaties en duizenden vrijwilligers die sport en bewegen in Nederland mogelijk maken. Hét voorbeeld van een participatiesamenleving! Maar dat er tegelijkertijd nu en in de toekomst ook uitdagingen zijn. Zo zijn er zorgen over de motorische vaardigheid van kinderen, over de lage

² Zie www.gezondheidsatlaskennerland.nl van de GGD Kennemerland.

sportdeelname onder specifieke doelgroepen, de omgangsvormen op en langs het veld en over de verenigingsinfrastructuur die onder druk staat. Bovendien kan de potentie van sport en bewegen nog beter benut worden. Want sport verenigt mensen, zoals geen ander instrument dat kan. Jong en oud, arm en rijk, mensen met en zonder beperking, laag en hoog opgeleid treffen elkaar in de sport. Als vrijwilliger, als actief sporter of als fan. Sport slaat bruggen tussen mensen, tussen sectoren en tussen landen en culturen. Omdat zo veel mensen plezier aan sport en bewegen beleven, vormt sport een krachtig instrument. Een instrument om sociale cohesie en welzijn te bevorderen.³

In het sportakkoord zijn 5 ambities geformuleerd, waarbij voor gemeenten een belangrijke rol is weggelegd. Dit zijn de volgende 5 ambities:

1. Inclusief sporten & bewegen

De ambitie is dat iedere Nederlander een leven lang plezier kan beleven aan sporten en bewegen. Inclusief sporten en bewegen is vanzelfsprekend. Belemmeringen vanwege leeftijd, fysieke of mentale gezondheid, etnische achtergrond, seksuele geaardheid of sociale positie nemen we weg.

2. Duurzame sportinfrastructuur

De ambitie is om Nederland te voorzien van een functionele, goede en duurzame sportinfrastructuur. De exploitatie van sportaccommodaties wordt sterk verbeterd, de openbare ruimte wordt beweegvriendelijk ingericht en alle sportaccommodaties zijn straks duurzaam.

3. Vitale sport- en beweegaanbieders

De ambitie is om alle typen aanbieders van sport en bewegen toekomstbestendig te maken. De financiële en organisatorische basis wordt op orde gebracht zodat aanbieders hun vizier kunnen richten op een passend aanbod en op passende bindingsvormen.

4. Positieve sportcultuur

De ambitie is dat overal met plezier, veilig, eerlijk en zorgeloos gesport kan worden. Dit vraagt aandacht van iedereen en om ondersteuning van bestuurders, sportclubs, trainers, ouders en verzorgers ook om misstanden te voorkomen en de ondergrens te bewaken.

5. Vaardig in bewegen

De ambitie is om meer kinderen aan de beweegrichtlijnen te laten voldoen en om de neerwaartse spiraal van de motorische vaardigheid van kinderen de komende jaren naar boven toe om te buigen.

Preventieakkoord 'Een gezonder Nederland'

Het preventieakkoord is akkoord tussen maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven, patiëntenorganisaties, zorgaanbieders, zorgverzekeraars, gemeenten, fondsen, sportverenigingen en –bonden en het kabinet om samen een krachtig statement te maken en om een maatschappelijke beweging te starten die Nederland nog gezonder en vitaler maakt en die aansluit bij de energie in de samenleving. Dit akkoord kent drie hoofdonderdelen waar het pakket aan preventiemaatregelen zich op richt: roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik.

Doelen en maatregelen op het gebied van sport en bewegen die in het preventieakkoord genoemd worden zijn o.a. de volgende:

- Rookvrije sportverenigingen. Dit betekent dat de sportterreinen rookvrij zijn of dat er rookvrije afspraken zijn gemaakt, waarmee wordt geregeld dat kinderen niet meer in aanraking komen met roken.
- Voor mensen met overgewicht of obesitas is een passend sport- en beweegaanbod en passende ondersteuning, begeleiding en zorg toegankelijk.

³ Zie het nationaal Sportakkoord 'Sport verenigt Nederland' blz. 2 en 3.

- Gezonde sportkantine. In de sportkantine moet het makkelijker zijn om te kunnen kiezen voor gezonde voeding. Dit sluit aan bij de verandering in het eetgedrag van mensen: mensen willen gezonder eten en een belangrijk deel van het voedsel wordt buiten de deur genuttigd.
- Sport- en beweegaanbieders zetten zich in en worden lokaal ondersteund om hun aanbod passender te maken voor mensen die inactief zijn.
- Motorische ontwikkeling van kinderen.
- De gezonde sportomgeving. Aan alle sporters en andere bezoekers wordt een gezonde sportomgeving geboden, waar nog meer dan voorheen een gezonde leefstijl wordt gestimuleerd. In 2025 biedt 50% van de sportverenigingen met een eigen kantine/accommodatie een gezonde sportomgeving.

Het college stelt voor bij het opstellen van het lokaal sportakkoord deze 5 ambities als uitgangspunt te nemen en tevens relevante onderdelen uit het preventieakkoord gericht op sporten en bewegen in het lokaal sportakkoord mee te nemen.

Het college stelt voor de bevindingen uit het op te stellen lokaal sportakkoord als basis te gebruiken voor de toekomstvisie daarna en de nieuwe nota Sport en Bewegen en een nieuwe Subsidie- en Tarievennota.

4. Uitgangspunten

Algemeen

De gemeente Heemstede heeft het sportbeleid en de uitvoering daarvan goed op orde, constateerde de Rekenkamercommissie in haar onderzoek naar sport in 2014. De accommodaties zijn up-to-date en voldoen wat betreft aantal en soort. Subsidies sluiten aan bij de beoogde doelgroepen, worden op transparante wijze verstrekt en dragen bij aan de realisatie van de beleidsdoelstellingen. Daarnaast zijn er voldoende ondersteuningsmogelijkheden voor sportverenigingen en heeft de gemeente een goede relatie met de uitvoerders van haar beleid, zowel voor wat betreft sportstimulering als accommodatiebeheer en -exploitatie. De Rekenkamer gaf aan dat de inspanningen van de gemeente bijdragen aan de doelstellingen uit het sportbeleid. Verder is de uitvoering van het sportbeleid volgens de Rekenkamer doeltreffend en doelmatig, wat onder meer blijkt uit de relatief lage bijdrage per inwoner aan sport (de meest recente vergelijking wijst uit dat de kosten voor sport per inwoner in Heemstede € 56 bedraagt, terwijl dit landelijk gemiddeld € 77 is) en uit de wijze waarop met betrekking tot ingezette projecten en activiteiten zo nodig wordt bijgestuurd.

Meerjarenonderhoudsplannen accommodaties

Accommodaties spelen een centrale rol in het sport- en beweegbeleid. Niet bij alle accommodaties geldt er echter een verantwoordelijkheid van de gemeente. De gemeente speelt op grond van het vastgestelde beleid alleen een rol bij die (sport)accommodaties die niet of onvoldoende door particulier initiatief kunnen worden gerealiseerd of in stand gehouden.

De gemeente is eigenaar van Sportcentrum Groenendaal (zwembad en sporthal) en Sportpark Groenendaal. Voor deze accommodaties onderhoud de gemeente actuele meerjarenonderhoudsplannen t.b.v. het eigenarenonderhoud. Beide meerjarenonderhoudsplannen lopen t/m 2024. De gemeente is ook eigenaar van het tennispark HBC en het tennispark Groenendaal. Voor deze accommodaties onderhoud de gemeente ook actuele meerjarenonderhoudsplannen. Beide meerjarenonderhoudsplannen lopen t/m 2021. De meerjarenonderhoudsplannen van beide tennisparken moeten worden vernieuwd. Aan het eind van 2019 of begin 2020 zal de raad nieuwe meerjarenonderhoudsplannen voor beide tennisparken voorgelegd krijgen. De totale storting t.b.v. voornoemd onderhoud is € 145.000 per jaar. Daarnaast vinden er t/m 2024 diverse investeringen plaats.

Voor specifiekere details over hoe sport en bewegen in Heemstede er nu voor staat, welke subsidies en activiteiten er zijn, hoe het staat met de diverse verenigingen en welke accommodaties er zijn en hoe deze er voor staan wordt

u verwezen naar het C-stuk 'Overzicht sport en bewegen in Heemstede' uit april 2019, welke tevens als bijlage is toegevoegd bij dit collegevoorstel.

5. Doelstelling

Lokaal sportakkoord

Het nationaal sportakkoord en preventieakkoord laat zien dat er diverse ontwikkelingen zijn op het gebied van sport- en bewegen en op het gebied van gezondheid die nadere uitwerking verdienen in een nieuw te ontwikkelen sport en beweegbeleid in Heemstede. Het opstellen van een lokaal sportakkoord is het startpunt en het participatietraject om te komen tot een toekomstvisie voor sport en bewegen in Heemstede en een nieuw op stellen nota Sport en Bewegen en een nieuwe Subsidie- en Tarievennota daarna.

6. Beleid en actoren

Het beleid op het gebied van sport en bewegen is momenteel in diverse beleidsnota's vastgelegd:

- Nota Sport en Bewegen in Heemstede;
- Nota Subsidie- en tarievenbeleid Sport;
- Beleidsplan Sociaal Domein 2020-2023;
- Nota Subsidiebeleid 2016-2019.

Daarnaast hebben de navolgende actoren een rol bij het beleid op het gebied van sport en bewegen:

- Gemeenteraad
- College van B&W
- Sportplaza Groenendaal Heemstede bv
- Sportservice
- SportSupport
- Verenigingen op Sportpark Groenendaal
- Verenigingen die gebruik maken van Sportcentrum Groenendaal (zwembad en sporthal)
- Stichting Sportpark HBC (en gelieerde verenigingen)
- Tennisvereniging HBC
- Tennisvereniging Merlenhove
- Stichting/Vereniging GSV
- KR&ZV Het Spaarne
- Scouting
- Speeltuinverenigingen
- Particulier eigenaren sportfaciliteiten (waaronder sportscholen)
- Diverse informeel georganiseerde sporten

Actoren op het gebied van sport en bewegen worden actief betrokken bij de opstelling van het lokale sportakkoord.

7. Financiën

Voor de totstandkoming van lokaal sportakkoord is landelijk een budget beschikbaar gesteld voor procesbegeleiders, de zogenaamde 'sportformateur'. Gemeenten kunnen € 15.000 aanvragen om deze procesbegeleider in te huren. Het uitvoeringsbudget van het te sluiten lokaal sportakkoord voor een gemeente met de omvang van Heemstede is € 20.000 per jaar gedurende drie jaren.

8. Planning

Zie planningsoverzicht sport en bewegen.